

MARŪA KŪRĪ AHIBIRANIA

Mūriū nī Mūnene Gūkīra Araika

¹ Matukū-inī ma tene Ngai nīarīirie maithe maitū na tūnua twa anabii maita maingī, na njīra mwanya mwanya, ² no matukū-inī maya ma kūrigīrīria-rī, ithuī nīatwarīrie na njīra ya Mūriū, ūrīa aatuire mūgai wa indo ciothe, o we ūrīa thī yothe yombirwo na ūndū wake. ³ Mūrūwe-rī, nīwe wonanagia ūkengi wa riiri wake, na nīwe mūhianīre mūkinyanīru kūna wa ūrīa Ngai atariī, ningī nīwe ūnyi-itīrīire indo ciothe na kiugo gīake kīrī hinya. Nake aarīkia gūtheria andū mehia-rī, nīaikarire thī guoko-inī kwa ūrīo kwa ūnene kūu igūrū. ⁴ Nī ūndū ūcio agītuīka mūnene gūkīra araika, o ta ūrīa rīitwa rīrīa aagaīirwo rīrī inene gūkīra rīao.

⁵ Nī ūndū-rī, nī mūraika ūrīkū Ngai arī eera atīrī,
“Wee nīwe Mūrū wakwa;
ūmūthī nīndatuīka Thoguo”?
O na kana akīmwīra atīrī,
“Nī niī ngūtūka Ithe,
nake atuīke Mūrū wakwa”?

⁶ Na ningī-rī, Ngai aarehe irigithathi rīake gūkū thī, oigire atīrī,
“Araika othe a Ngai nīmamūinamīrīre, mamūhooe.”
⁷ Akīaria ūhoro wa araika oigire atīrī,
“Atūmaga araika ake matuīke huho,
nacio ndungata ciake agacitua nīnīmbī cia mwaki.”
⁸ No ha ūhoro ūkonīi Mūriū ekuuga atīrī,
“Wee Ngai, gītī gīaku kīa ūnene nīgīgatūūra tene na tene,

nakio kihooto niko gigaatuika muthigi wa uthamaki waku.

⁹ Wee wendete uthingu no ugathuuwa waganu;
ni undu ucio, Ngai, o we Ngai waku,
nawkwambararitie gukira athiritu aku othe
na undu wa guguitirria maguta ma gikeno."

¹⁰ Ningi akoiga atiri,
"Wee Mwathani, o kiambirria-ini, niwaare mithingi ya thi,
o nario iguru ni wira wa moko maku.

¹¹ Icio nighira igaathira, no wee nigtuuwa ugaatuuwa;
igaathira o ta nguo.

¹² Ugaacikunja o ta uria nguo ndaaya ikunjagwo;
ikaagaruruka o ta uria nguo igarurukaga.

No wee ndugarurukaga,
na miaka yaku ndir hindri igaathira."

¹³ Ni undu-ri, ni muraika urik Ngai ar eera atiri,
"Ikara thi guoko-ini gwakwa kwa urio,
nginya riria ngaatuma thu ciaku
ituike gaturwa ka makinya maku"?

¹⁴ Githi araika othe ti maroho ma gutungata, matumitwo
matungatagire aria makaagaya uhonokio?

Gwathwo Githikirria

¹ Ni undu ucio-ri, nitwagirirwo kuruumbuiya munoo
uhoro uria twanaigua, nigo tuktikae gutugugio tweherio
kuuma har guo. ²Tondu-ri, angkorwo uhoro uria waririo
ni araika wari murrumu-ri, na mundu o wothe ware
ganaga na uhoro ucio na akauremara niaherithagio o uria
kwagirire-ri, ³tungikaga atia kuherithio tunginyarara
uhonokio munene uu? Uhonokio uyuu, uria waambire
kuhunjo ni Mwathani, niwacookire gwikirwo hinya kuri

ithuī nī andū arīa maamūiguire. ⁴ Ningī Ngai agīkīra ūhoro ūyū ūira atī nī wa ma na ūndū wa kuonania marūūri na morirū, o na kūringa ciama cia mīthemba mīngī, na akīheana iheo cia Roho Mūtheru kūrī andū kūringana na wendi wake.

Jesū gūtuuo ta Ariū a Nyina

⁵ Thī ūrīa tūkwaria ūhoro wayo, araika tio maaheetwo wathani wayo. ⁶ No nī harī mūndū mūna ūheanīte ūira handū hamwe akioga atīrī:

“Mūndū akīrī kī tondū ūikaraga ūkīmwīciiragia,
nake mūrū wa mūndū akīrī kī atī nīkīo ūmū-
menyagīrīra?

⁷ Watūmire atigie o hanini aiganane na araika,
na ūkīmūhumba thūmbī ya riiri o na gītīo,
⁸ na ūkīiga indo ciothe rungu rwa magūrū make
aciathage.”

Nake akīiga indo ciothe rungu rwa mūndū-rī, hatirī kīndū o na kīrikū Ngai aatigire gītarī watho-inī wa mūndū. No rīu tūtionaga indo ciothe irī watho-inī wa mūndū. ⁹ No tuonaga Jesū, ūrīa gwa kahinda kanini watūtwo mūnini gūkīra araika, no rīu ekīrītwo thūmbī ya riiri na ya gītīo nī tondū nīnanyariirkire na agīkua, nīgēetha, nī ūndū wa Wega wa Ngai atūke wa gūcama gīkuū handū ha andū othe.

¹⁰ Nīgūkorwo nī kwagīrīire atī Ngai, ūrīa wombire indo ciothe na itūrīraga nī ūndū wake-rī, atūme mwambīrīria wa ūhonokio wao aagīrīre kūna kūna na ūndū wa kūnya-mario nīguo arehe ciana nyingī riiri-inī wake. ¹¹ Jesū ūrīa ūtūmaga andū matūke atheru, o hamwe na acio matūtwo atheru, othe matūkaga andū a nyūmba ūmwe. Nī ūndū ūcio Jesū ndaconokaga akīmeeta ariū na aarī a Ithe. ¹² Akioga atīrī,

“Nīngoimbūra rītwa rīaku kūrī ariū na aarī a Baba;

nīngainaga nyīmbo cia gūkūgooca ndī kīñgano-inī.”

¹³ Ningī akoiga atīrī,

“Nī ngūiga mwīhoko wakwa harī Ngai.”

O na ningī akoiga atīrī,

“Nī ūyū haha, na ciana iria Ngai aaheete.”

¹⁴ Kuona atī ciana icio irī na mwīrī na thakame-rī, we o nake aatuīkire o tao mwīrī-inī, nīgeetha na ūndū wa gīkuū gīake ahote kwananga ūrīa ūrī na hinya wa gīkuū, nake nīwe mūcukani, ¹⁵ na ohore arīa matūire mohetwo ūkombo-inī matukū mao mothe nī ūndū wa gwītigīra gīkuū. ¹⁶ Nīgūkorwo ti-itħerū ti araika ateithagia, no ateithagia rūciaro rwa Iburahīmu. ¹⁷ Na nī ūndū ūcio no nginya angīahaananirio na ariū na aarī a Ithe maūndū-inī mothe, nīguo atuīke mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene ūiyūrītwo nī tha na mwīhokeku agītungatīra Ngai, na nīguo arute horohio nī ūndū wa mehia ma kīrīndī. ¹⁸ Nīgūkorwo we mwene nīathīnīkire rīrīa aageragio-rī, nīahotaga güteithia andū arīa mageragio.

3

Jesū nī Mūnene gūkīra Musa

¹ Nī ūndū ūcio, inyuī ariū na aarī a Ithe witū atheru, o inyuī mūgwatanīire ūhoro wa gwītīwo kūrīa kuumīte na igūrū, mwīcūranagie ūhoro wa Jesū, o we mūtūmwō na mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene ūrīa tuumbūraga ūhoro wake. ² We aarī mwīhokeku kūrī ūrīa wamwamūrire, o ta ūrīa Musa aarī mwīhokeku maūndū-inī mothe ma nyūmba ya Ngai. ³ Jesū nīonekanīte aagīrīire kūheo gītīo kīnene gūkīra Musa, o ta ūrīa mwaki wa nyūmba aagīrīirwo nī gūtīo gūkīra nyūmba yo nyene. ⁴ Nīgūkorwo nyūmba o yothe nīrī ūndū ūrīa wamīakire, no Ngai nīwe mwaki wa indo ciōthe. ⁵ Nake Musa, aarī mwīhokeku

maündū-inī mothe ma nyūmba ya Ngai arī o ndungata, agakīrutaga ūira wa maündū marīa makaahceanwo thuutha-inī. ⁶ No Kristū arī Mūriū aarī mwīhokeku na akarūgāmīrīra nyūmba ya Ngai. Na ithuī tūrī nyūmba īyo yake, tūngīkara tūrūmītie ūmīrīru witū na kīrīgīrīro kīrīa twīrahagīra.

Gūkaanio kwaga Gwītīkia

- ⁷ Nī ūndū-rī, o ta ūrīa Roho Mūtheru oigaga, atīrī:
 “Umūthī, mūngīigua mūgambo wake,
⁸ mūtikoomie ngoro cianyu
 ta hīndī ūrīa mwanemeire,
 andū makīngeria marī kūu werū-inī,
⁹ kūrīa maithe manyu maangeririe na makīndoria,
 na makīona ciīko ciakwa, ihinda rīa mīaka mīrongo
 īna.
¹⁰ Nīkīo ndaarakanīre rūciaro rūu, ngīkiuga atīrī,
 ‘Ngoro cia andū aya itururaga hīndī ciothe,
 na matīrī maamenya njīra ciakwa.’
¹¹ Nī ūndū ūcio ngīhīta na mwīhītwa ndakarīte, ngiuga
 atīrī,
 ‘Matīrī hīndī magaatoonya kīhurūko-inī gīakwa.’”
¹² Ariū na aarī a Ithe witū, mwīmenyererei hatikagīe
 o na ūmwe wanyu ūrī na ngoro ūhagia na itetīkagia, ūrīa
 ūgarūrūkaga, ūgatigana na Ngai ūrīa ūrī muoyo. ¹³ No
 ūmanagīrīrai mūndū na ūrīa ūngī o mūthenya, o rīrīa
 rīothe mūthenya ūrīitagwo Umūthī, nīgeetha gūtikagīe o
 na ūmwe wanyu ūkūūmio ngoro nī ūndū wa kūheenererio
 nī mehia. ¹⁴ Tondū ūcio, tūngīrūmia wega mwīhoko
 ūrīa twarī naguo kuuma o kiambīrīria nginya ithirīro-rī,
 nītūgaatuika a kūgwatanīra hamwe na Kristū. ¹⁵ O ta ūrīa
 kwīritwo, atīrī:
 “Umūthī, mūngīigua mūgambo wake,
 mūtikoomie ngoro cianyu

ta hīndī ūrīa mwanemeire.”

¹⁶ Nī andū arīkū acio maaiguire na makīmūkararia? Githī ti arīa othe moimīte Misiri matongoretio nī Musa?

¹⁷ Ningī-rī, nī andū arīkū aarakariire mīaka īyo mīrongo ūna? Githī ti arīa meehtirie, na magīkua, o arīa ci-imba ciao ciagūire kūu werū-inī? ¹⁸ Ningī-rī, nī andū arīkū Ngai ehītire na mwīhītwa atī gūtirī hīndī magaatoonya ūhurūko-inī wake, tiga o andū acio maaregire kūmwathīkīra? ¹⁹ Tūgakīona atīrī, matiahotire gūtoonya kuo nī ūndū wa kwaga gwītikia kwao.

4

Thabatū ya Kūhurūka ya Andū a Ngai

¹ Nī ūndū ūcio-rī, kuona atī kīranīro gīa gūtoonya ūhurūko-inī wake kīrī o ho-rī, nītwīmenyererei gūtikagīe o na ūmwe wanyu ūtagagīkinyīra. ² Nīgūkorwo o na ithū ūtūhunjīrio ūhoro-ūyū-Mwega o tao; no ūhoro ūrīa maaiguire ndūigana kūmaguna, tondū arīa maūiguire matiawamūkīrire na wītīkio. ³ Na rīrī, ithū ūrīa twītīkītie nī ithū ūtūoonyaga kīhurūko-inī kīu, o ta ūrīa Ngai oigire atīrī,

“Nī ūndū ūcio ngūnhīta na mwīhītwa ndakarīte, ngiuga atīrī,

‘Matirī hīndī magaatoonya kīhurūko-inī gīakwa.’”

O na gūtuīka wīra wake nīwathirīte kuuma o rīrīa thī yombirwo. ⁴ Nīgūkorwo nī harī handū hana aarītie ūhoro wa mūthenya wa mūgwanja, akoiga atīrī: “Nake Ngai akīhurūka mūthenya wa mūgwanja, agītigana na wīra wake wothe.” ⁵ O na ningī hau mbere nīoigīte atīrī, “Matirī hīndī magaatoonya ūhurūko-inī wakwa.”

⁶ Nítukuona atí ní kürí amwe matigaire gütoonya kíhurúko-iní kíu kíeraníirwo, nígúkorwo aríá maahunjíirio Úhoro-úrúa-Mwega mbere matiatoonyire tondú nímagire gwathíka. ⁷ Ní ündú úcio, o ríngí Ngai akíamúra mûthenya mûna, akíwíita Ümûthí, thuutha wa matukú maingí gûthira ríríja aaririe na kanua ka Daudi, ta úrúa oigíte hau mbere atíri:

“Ümûthí, mûngíigua mûgambo wake,
mûtikoomie ngoro ciányu.”

⁸ Tondú korwo Joshua nîamaheete ühurúko-rí, Ngai ndangáacockire kwaria ühoro wa mûthenya üngí thuutha úcio.

⁹ Tondú úcio nígútigaire Thabatú ya kûhurúka ya andú a Ngai; ¹⁰ nígúkorwo mûndú o wothe úrúa útoonyaga kíhurúko-iní kíá Ngai o nake níahurükaga agatigana na wíra wake, o ta úrúa Ngai aahurükire agítigana na wíra wake. ¹¹ Ní ündú úcio, nítwírutanírie na kíyo gütoonya ühurúko-iní úcio, nígeetha gütikanagíe mûndú o na úrikú úkaagúa ní ündú wa kûrûmírira kíonereria kíá üremi wao.

¹² Nígúkorwo ühoro wa Ngai úrí muoyo na úrí hinya. Ní mûugí gûkíra rûhiú rwa njora rûnooretwo mîena yeerí, ügatheeeca ükagayükania muoyo na roho, o na ükagayanía marûngo na maguta maríá makoragwo mahindí-iní, na ningí ügatuíra meciiria na matua ma ngoro. ¹³ Gütirí kîndú o na kîmwe kíá iria ciombirwo kîhithítwo kuuma maitho-iní ma Ngai. Indo cióthe níhumbûrie na ikaguúrio mbere ya maitho ma úrúa tûkaahe ühoro witú.

Jesú Mûthînjíri-Ngai Úrúa Mûnene Mûno

¹⁴ Ní ündú úcio, kuona atí tûrí na mûthînjíri-Ngai mûnene mûno úrúa ühunguríte agakinya o igûrû, na nîwe Jesú mûrû wa Ngai-rí, nîtûrûmiei na hinya wîtíkio úrúa tuumbûraga. ¹⁵ Nígúkorwo tûtirí na mûthînjíri-Ngai mûnene ütangíhota gütûiguíra tha ühûthû-iní witú, no

nī tūrī na ūmwe wanagerio ikīro-inī ciothe o ta ithuī, no ndaigana kwīhia.¹⁶ Hakīrī ūguo-rī, nītūkuhīrīriei gītī kīa Ünene kīrīa kīa Wega wake tūrī na ūmīrīru, nīgeetha tūkaiguīrwo tha, na tuone Wega wake wa gūtūteithagia hīndī irīa tūbatarīte.

5

¹ Rīu-rī, mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene o wothe athuragwo kuuma gatagati ka andū na agatuuo wa kūmarūgamīrīra maündū-inī marīa makoniī Ngai, nīguo arutage maruta na magongona nī ūndū wa kūhoroheria mehia. ² Nake nīahotaga gūkīrīrīria arīa matari na ūmenyo o na arīa maturuurīte, kuona atī o nake nīarī ūhūthū wake. ³ Ündū ūyū nīguo ūtūmaga arute magongona ma kūhoroheria mehia make mwene, o ta ūrīa amarutaga nī ūndū wa mehia ma kīrīndī.

⁴ Gūtīrī mūndū wīheaga gītīo kīu we mwene; no nginya akorwo etītwo nī Ngai, o ta ūrīa Harūni eetirwo. ⁵ Nī ūndū ūcio, o nake Kristū ndaigana kwīyoera ūgooci wa gūtuīka mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene. No nī Ngai wamwīrire atīrī, “Wee nīwe Mūrū wakwa;
    ūmūthī nīndatuīka Thoguo.”

⁶ Na handū hangī oigīte atīrī,
“Wee ūrī mūthīnjīri-Ngai nginya tene,
    o ta ūrīa Melikisedeki aatariī.”

⁷ Matukū-inī marīa Jesū aatūrīaga gūkū thī-rī, nīahoyaga na agathaitha Ngai, agīkayaga mūno agīitaga maithori kūrī ūcio ūngīahotire kūmūhonokia kuuma gīkuū-inī, na nīaiguagwo nī ūndū wa kwīnyihia gwake. ⁸ O na gūtuīka aarī mūriū, nīerutire gwathīka nī ūndū wa ūrīa aanyariirkire, ⁹ na aarīkia gūtuuo mwagīrīru kūna, agītuīka kīhumo kīa ūhonokio ūrīa ūtagaathira harī arīa

othe mamwathīkagīra, ¹⁰ nake Ngai akīmūtua mūthīnjīri-Ngai mūnene o ta ūrīa Melikisedeki aatarīi.

Gūtaarwo nīguo Tūtikagwe

¹¹ Nītūrī na maündū maingī tūngīmwīra makoniī ūhoro ūyū, no nī hinya kūmūtarīria tondū mūtinyi-itaga maündū narua. ¹² Nī ūndū-rī, o na gūtuīka rīu mwagīrīrwo nīgūkorwo mūrī arutani-rī, nīmūbatarīte mūndū wa kūmūruta maündū marīa mwarutītwo kīambīrīria ma kiugo kīa Ngai o rīngī. Inyuī mūbataire kūheo iria, no ti irio nyūmū! ¹³ Mūndū o wothe ūnyuuaga iria, tondū no gakenge-rī, ndangīmenya wega ūhoro wa ūrutani wa ūthingu. ¹⁴ No irio iria nyūmū nī cia andū arīa agima, arīa nī ūndū wa kūmenyera gūcihūthīra kaingī, nīmerutīte gūkūūrana wega na ūru.

6

¹ Nī ūndū ūcio nītūtiganei na morutani marīa ma kīambīrīria ma ūhoro wa Kristū, na tūthīi na mbere na gūkūra, na tūtige kwambīrīria gwaka mūthingi rīngī wa kūrutana ūhoro wa kwīrira nī ūndū wa ciīko iria cierekagīria mūndū gīkuū-inī, na ūrutani wa gwītīkia thīinī wa Ngai, ² na morutani ma ūbatithio, na ma kūigīrīrwo moko, o na ma kūrīuka kwa arīa akuū, o na ma gūtuīrwo ciira wa tene na tene. ³ Na noguo tūrīkaga, Ngai angītīkīria.

⁴ Na rīrī, nī ūndū ūrī hinya mūno kūrī andū arīa maanathererwo nī ūtheri, na magacama kīheo kīrīa kiumīte igūrū, na magakorwo matuītwo a ngwatanīro ya Roho Mūtheru, ⁵ o acio macamīte wega wa ki-ugoo kīa Ngai na maahinya ma ihinda rīrīa rīgooka, ⁶ andū acio mangīgūna matigane na maündū maciorī, gūtingīhoteka kūmacookia rīngī merire, nī tondū nī kwambithia marambithia Mūrū wa Ngai mūtī igūrū o rīngī, na makamūnyararithia kūrī kīrīndī.

⁷ Mūgündā ūrīa uragīrwo nī mbura kaingī na ūgacooka ūgaciara maciaro mega ma kūguna arīa marīmīrwo-rī, nīürathimagwo nī Ngai. ⁸ No mūgündā ūrīa ūkūraga mīigua na mahiū ma nyeki-inī nī wa tūhū, na ūrī ūgwati-inī wa kwīrehithīria kīrumi. Marigīrīrio-inī nīgūcinwo ūgaacinwo.

⁹ Arata akwa nyendete mūno, o na tūkīaragia ūguo, ha ūhoro wanyu-rī, nītwīrīgīrīire maündū mega kūrī macio, o marīa marehanaga na ūhonokio. ¹⁰ Tondū Ngai ndaagīte kīhotoo; ndakaariganīrwo nī wīra wanyu o na wendo ūrīa muonanītie nī ūndū wa rītwa rīake rīrīa mwateithagia andū arīa aamūre, o na rīu no mūrathīi na mbere na kūmateithia. ¹¹ Tūngīenda mūndū o mūndū wanyu onanie kīyo o ta kīu o nginya mūthia, nīguo mūkaahingīrio maündū marīa mūtūire mwīrīgīrīire. ¹² Tūtikwenda mūtuīke igūūta, no tūkwenda mwīgerekaganie na andū, arīa nī ūndū wa gwītīkia na gūkirīrīria kwao nīkuo gūtūmaga magaīrwo maündū marīa meranīrwo.

Ūuma wa Kīranīro kīa Ngai

¹³ Rīrīa Ngai eerīire Iburahīmu kīranīro gīake, ee-hītire akiīgwetaga we mwene, nīgūkorwo gūtiarī na ūngī mūnene kūrī we wa kwīhīta nake, ¹⁴ akiuga atīrī, “Tī-therū nīngūkūrathima na ngūhe njiaro nyingī.” ¹⁵ Na nī ūndū ūcio, thuutha wa Iburahīmu gweterera akirīrīrie-rī, nīāheirwo kīrīa eerīrwo.

¹⁶ Tondū rīrī, andū mehītage na mūndū ūrīa mūnene kūmakīra, naguo mwīhītwa ūgakindīra ūrīa kwīrītwo, na ūgakīniina ngarari ciothe. ¹⁷ Na tondū Ngai nīendaga kuanania hatarī nganja kūrī agai a maündū marīa meranīrwo atī itua rīake rīrīa aatuīte rītingīgarūrūka-rī, nīakindīrire ūhoro ūcio na mwīhītwa. ¹⁸ Ngai eekire ūguo na ūndū wa maündū meerī matangīgarūrūka, o marīa gūtangīhoteka Ngai aheenanie namo, nīgeetha ithuī arīa tuonete handū

ha kūrīra twīgwatīre kīrīgīrīro kīrīa tūheetwo, tūhote kūmīrīria mūno. ¹⁹ Kīrīgīrīro gīkī tūrī nakō kīhaana ta nanga ya ngoro, nakō nī kīrīmu, na nī kīa ma. Nakō gītoonyaga handū-harīa-haamūre thuutha wa gītama kīrīa kīnene, ²⁰ o harīa Jesū, ūrīa wathiire mbere iitū, aatoonyire ithenya riitū. Nake nīatuūkīte mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene o nginya tene, o ta ūrīa Melikisedeki aatarīi.

7

Melikisedeki ūrīa Mūthīnjīri-Ngai

¹ Atīrīrī, Melikisedeki ūcio aarī mūthamaki wa Salemu na mūthīnjīri-Ngai, o Ngai-Ūrīa-ūrī-Igūrū-Mūno. Nīwe watūngire Iburahīmu akīinūka aarīkia kūhoota athamaki, na akīmūrathima, ² nake Iburahīmu akīmūhe gīcunjī gīa ikūmi kīa indo ciothe. Rītwa rīake rīgītaūrwo mbere nī kuuga “mūthamaki wa ūthingu”; ningī “mūthamaki wa Salemu” nī kuuga “mūthamaki wa thayū”. ³ Ndaarī na ithe kana nyina, kana kīruka gīake, na ndaarī na kīambīrīria kīa matukū kana mūthia wa muoyo wake, nī ūndū ūcio, we ahaana ta Mūrū wa Ngai, egūtūūra arī mūthīnjīri-Ngai nginya tene.

⁴ Ta mwīciirie ūrīa aarī mūnene: Atī o na ithe witū Iburahīmu nīamūgaīre gīcunjī gīa ikūmi kīa indo iria aatahīte! ⁵ Na rīrī, watho uugīte atī andū a rūciaro rwa Lawi arīa matuikaga athīnjīri-Ngai metagie gīcunjī gīa ikūmi kuuma kūrī andū, ūguo nī kuuga ariū a ithe wao, o na gwatuīka ariū a ithe wao nī a rūciaro rwa Iburahīmu. ⁶ No mūndū ūcio ndaarī wa rūciaro rwa Lawi, no nīamūkīrire gīcunjī gīa ikūmi kuuma kūrī Iburahīmu, na akīrathima ūcio werīirwo ciīranīro. ⁷ Na hatirī nganja atī mūndū ūrīa mūnini nīwe ūrathimāgwo nī ūrīa mūnene. ⁸ Tūgakīona atī, mwena ūmwe gīcunjī kīu gīa ikūmi kīūnganagio nī andū arīa macookaga gūkua, na

nño Alawii; naguo mwena ūcio ūngī, kīrutagīrwo mündū ūrīa uumbūrītво ūhoro wake atī atūūraga o muoyo. ⁹ O na mündū no oige atī Lawi, ūcio ūrutagīrwo gīcunjī kīu gīa ikūmi, we mwene nīarutire gīcunjī kīu na njīra ya Iburahīmu, ¹⁰ tondū hīndī ūrīa Melikisedeki aacemanirie na Iburahīmu, Lawi aarī mūthiimo-inī wa ithe ūcio wa tene.

Jesū ahaana ta Melikisedeki

¹¹ Korwo ūkinyanīrī kūna nīñgīonekanire na njīra ya ūthīnjīri Ngai wa Alawii-rī, (nī ūndū kīrīndī kīaheirwo watho na njīra ūyo), gwakīrī bata ūngī ūrikū gūūke mūthīnjīri-Ngai ūngī, ūtarīi ta Melikisedeki, na ndatuīke ta wa nyūmba ya Harūni? ¹² Nīgūkorwo ūhoro wa ūthīnjīri-Ngai ūngīgarūrīrwo-rī, o naguo watho no nginya ūgarūrīrwo. ¹³ Nake mündū ūrīa maūndū maya maarītio nī ūndū wake oimīte mūhīrīga-inī ūngī, ūrīa gūtarī mündū waguo ūrī watungatīra Ngai kīgongona-inī. ¹⁴ Nīgūkorwo nīkūikaine wega atī Mwathani witū oimire mūhīrīga-inī wa Juda, na ha ūhoro wa mūhīrīga ūcio-rī, Musa ndaigana kuuga ūndū o na ūrikū ūkonīi athīnjīri-Ngai. ¹⁵ Na rīrī, ūhoro ūrīa twarītie no ūmenyeke wega makīria angīkorwo mūthīnjīri-Ngai ūngī ūtarīi ta Melikisedeki nīonekanīte, ¹⁶ ūrīa ūtuūkīte mūthīnjīri-Ngai, na ti kūringana na mūtugo wa rūciaro rwake, no nī tondū wa ūhoti wa muoyo ūrīa ūtathiraga. ¹⁷ Nīgūkorwo nīkuumbūrītво atīrī:

“Wee ūrī mūthīnjīri-Ngai nginya tene,
o ta ūrīa Melikisedeki aatariī.”

¹⁸ Watho wa mbere nītūganītво naguo tondū ndwarī na hinya na ūkaaga bata ¹⁹ (nīgūkorwo watho ndūrī ūndū watūmire wagīrīre kūna), no nītūheetwo kīrīgīrīro kīega makīria kīrīa gītūhotithagia gūkuhīrīria Ngai.

²⁰ Na ūndū ūyū ndwekirwo hatarī mwīhītwa! Andū acio angī nīmatuūkaga athīnjīri-Ngai hatarī mwīhītwa,

²¹ nowe aatuïkire mûthînjîri-Ngai na mwîhîtwa, rîrîa Ngai aamwîrire atîrî:
“Jehova nîehîttite,

na ndangîricûkwo, akoiga atîrî:

‘Wee ūrî mûthînjîri-Ngai nginya tene.’”

²² Nî ûndû wa mwîhîtwa ūyû, Jesû niñatuïkîte mûrûgamîrîri wa kîrîkanîro kîria kîega makîria.

²³ Ningî-rî, nîgûkoretwo na athînjîri-Ngai aingî ta acio hau mbere, nîgûkorwo nîmakuaga magakîgirio gûthiî na mbere na ûitungata ûcio. ²⁴ No tondû Jesû atûûraga muoyo nginya tene-rî, ûthînjîri-Ngai wake nî wa gûtûûra nginya tene. ²⁵ Nî ûndû ûcio nîahotaga kûhonokia kûna arîa othe mokaga kûrî Ngai magereire harî we, nîgûkorwo egûtûûra amathaithanagîrîra.

²⁶ Tondû nî kwagîrîire tûgîe na mûthînjîri-Ngai mûnene ta ûcio, atûhingagîrie bata witû, na akorwo arî mûtheru, na atarî ūcuuke, kana rîhia, na aamûranîtio na ehia, o na agatûûgîrîrio igûrû rîa igûrû. ²⁷ We ndekûbatara kûrûta magongona mûthenya o mûthenya ta ūrîa athînjîri-Ngai anene acio angî meekaga, mbere nî ûndû wa mehia make mwene, na thuutha ûcio nî ûndû wa mehia ma kîrîndî. We nîarutire igongona nî ûndû wa mehia mao ihinda o rîmwe rîa kûigana hîndî ūrîa eerutire we mwene. ²⁸ Nîgûkorwo watho ûtuaga andû matarî hinya athînjîri Ngai anene; no mwîhîtwa, ūrîa wokire thuutha wa watho, nîwaamûrire Mûriû, ūrîa ûtuïkîte mwagîrîru kûna nginya tene.

Mûthînjîri-Ngai ūrîa Mûnene wa Kîrîkanîro Kîerû

¹ Atîrîrî, ūhoro ūrîa tûraaria nî atî: Nî tûrî na mûthînjîri-Ngai-mûnene, ūrîa ūkarîte thî guoko-inî kwa ūrîo gwa gîtî kîa Ûnene kîa ūthamaki wa igûrû, ² nake nî

mütungatiri wa handū-harīa-haamūre, o kūu hema-inī ya gütünganwo īrīa ya ma īrīa yaakirwo nī Mwathani, no ti mündū.

³ Na rīrī, mūthīnjīri-Ngai mūnene o wothe aathuuragwo nīguo arutage iheo na magongona, na nī ūndū ūcio o nake no nginya akorwo arī na kīndū gīa kūruta. ⁴ Korwo arī o gūkū thī-rī, ndangīrī mūthīnjīri-Ngai, nīgūkorwo nī kūrī andū arīa marutaga iheo iria ciathanītwo nī watho. ⁵ Nao matungataga mūhianīre wa handū-harīa-haamūre na kīrruru kīa maūndū marīa marī igūrū. Ūndū ūcio nīguo watūmire Musa ataarwo hīndī īrīa eeharagīria gwaka Hema-ya-Gütünganwo, akiīrwo atīrī: “Menyerera wone nīwathondeka indo icio ciotle kūringana na mūhianīre ūrīa wonirio ūrī kīrīma-inī.” ⁶ No rīrī, ūtungata ūrīa Jesū aheetwo nīukīrīte wao, o ta ūrīa kīrīkanīro kīrīa arī we mūiguithania wakīo gīkīrīte kīrīa gīkūrū, na ningī kīhaandītwo na cīranīro njega makīria.

⁷ Nīgūkorwo kīrīkanīro kīa mbere gītangīarī na mahītia, gütīngīgīire bata wa gwetha kīngī gīa keerī. ⁸ No Ngai nīnoonire andū marī na mahītia, akiuga atīrī:

“Matukū nīmarooka,
rīrīa ngaarīkanīra kīrīkanīro kīerū
na nyūmba ya Israeli,
o hamwe na nyūmba ya Juda, nīguo Mwathani eku-
uga.

⁹ Nakīo kīrīkanīro kīu gītikahaana ta kīrīkanīro
kīrīa ndaarīkanīre na maithe mao ma tene
rīrīa ndaamanyiitire na guoko,
ngīmatongoria, ngīmaruta būrūri wa Misiri,
na tondū matiigana gūikara marī ehokeku harī kīrīkanīro
gīakwa,
na niī ngīmahutatīra,
ūguo nīguo Mwathani ekuuga.

¹⁰ Gikī nīkīo kīrīkanīro kīrīa ngaarīkanīra na nyūmba ya Isiraeli ihinda rīu riathira, nīguo Mwathani ekuuga.

Nīngekīra watho wakwa meciiria-inī mao,
na ningī ndīwaandike ngoro-inī ciao.

Na nīi ngaatuīka Ngai wao,
nao matuīke andū akwa.

¹¹ Gūtigacooka gūkorwo na mūndū ūkūruta ūrīa ūngī,
kana mūndū arute mūrū wa ithe amwīre atīrī,
'Menyana na Mwathani,'

tondū andū othe nīmagakorwo maamenyete,
kuuma ūrīa mūnini mūno wao nginya ūrīa mūnene.

¹² Nīgūkorwo nīngamarekera waganu wao,
na ndigacooka kūririkana mehia mao."

¹³ Na rīrī, rīrīa ekwaria ūhoro wa kīrīkanīro kīerū-rī,
nīgūtua aatuire kīrīa kīa mbere gīkūrū; na kīndū o gīothe
kīrakūra-rī, gītuīkaga gīa gūthira, gīkabuīria o biū.

9

Kūhooya Ngai thīinī wa Hema-ya-Gūtūnganwo ya Gūkū Thī

¹ Rīu-rī, kīrīkanīro kīrīa kīa mbere nī kīarī na mawatho maakonī ūhoro wa kūhooya Ngai, o na ningī nī kwarī na handū-harīa-haamūre gūkū thī. ² Nī kwarī na hema yathondeketwo, na kanyūmba kayo ka mbere nī haarī na mūtī ūrīa wa gūcuuria matawa, na metha, na mīgate ūrīa mīamūre; hau nīho heetagwo "Handū-harīa-Hatheru."

³ Thuutha wa gītama gīa keerī haarī na kanyūmba geetagwo, "Handū-harīa-Hatheru-Mūno," ⁴ na hau nīho haarī kīgongona gīa thahabu gīa gūcinīrwo ūbumba, na nīho haarī ithandūkū ūrīa kīrīkanīro ūrīa ūrahumbīrītwo na thahabu kūndū guothe. Thīinī wa ithandūkū ūrī nī haarī na nyūngū ya thahabu yarī na mana, na rūthanju rwa Harūni rūrīa rwathundūkīte, na ihengere cia mahiga iria ciandīkītwo. ⁵ Igūrū wa ithandūkū ūrī nī haarī na

akerubi a Riiri, mahumbīrīte gītī-gīa-tha. No rīu tūtingīhota gūtaarīria wega rīu ūhoro wa kīndū o kīndū.

⁶ Nacio indo ciothe ciarīkia kūbangwo ūguo-rī, athīnjīri-Ngai nao maatoonyaga kanyūmba kau ka mbere hīndī ciothe nīguo marute wīra wao wa ūtungata. ⁷ No rīrī, mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene nowe wiki watoonyaga kanyūmba karīa ga thīinī, na aatoonyaga o ihinda o rīmwe mwaka, na ndangīatoonyire atakuuīte thakame ya kūruta igongona nī ūndū wake mwene na nī ūndū wa mehia ma andū marīa meekīte matekūmenya. ⁸ Ūndū ūyū nīguo Roho Mūtheru oonanagia naguo atī njīra ya gūtoonya Handū-harīa-Hatheru-Mūno ndīakoretwo īguūranīrio ihinda rīrīa rīothe hema ya mbere yarī ho. ⁹ Gīkī gīkīrī o kīonereria kīa matukū maya tūrī, atī maruta na magongona marīa maarutagwo matingīahotire gūtheria thamiri ya mūndū ūrīa mūhooi Ngai. ¹⁰ Maūndū macio makoniī o ūhoro wa kūrīa na kūnyua, na magongona ma mīthembā mīngī ya gwītheria na mawatho ma na igūrū tu, marīa maathanītwo mekagwo nginya ihinda rīrīa maūndū makeerūhio rīgaakinya.

Thakame ya Kristū

¹¹ Rīrīa Kristū ookire arī mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene wa maūndū mega marīa marī kuo-rī, nīagereire hemainī ūrīa nene na nginyanīru ūrīa itathondeketwo na moko ma andū, naguo ūguo nī kuuga ti ya mūmbīre wa thī ūno. ¹² Ndaatoonyire na ūndū wa thakame ya mbūri na njaū; nowe aatoonyire Handū-harīa-Hatheru-Mūno riita o rīmwe ūrīa kūigana na ūndū wa thakame yake we mwene, arīkītie gūkūūra andū na ūkūūri ūrīa ūtagaathira. ¹³ Thakame ya mbūri na ndegwa, na mūhu wa moori ūcinītwo, ciaminjaminjīrio arīa marī na thaahu, nīciamatheragia na ikaniina thaahu mīrī yao. ¹⁴ Githī thakame

ya Kristū, ūrīa werutire arī igongona rītarī kaūūgū harī Ngai nī ūndū wa Roho wa tene na tene, ndīngītheria thamiri ciitū makīria nīguo itigane na cīko iria cierek-agīria mūndū gīkuū-inī, nīguo tūtungatagīre Ngai ūrīa ūtūūraga muoyo!

¹⁵ Nī ūndū ūcio-rī, Kristū nīwe mūiguithania wa kīrīkanīro kīerū, nīguo arīa metītwo mahote kūgaīrwo igai rīrīa rīranīirwo rītagaathira, kuona atī rīu nīakuīte arī mūkūūri wa kūmakūūra kuuma mehia-inī marīa meekeītwo kīrīkanīro-inī kīrīa kīa mbere.

¹⁶ Tondū ha ūhoro ūkonīi kwīgaya-rī, nī kwagīrīire kūmenyeke wega atī ūcio wīgaīte nīakuīte, ¹⁷ nī ūndū kwīgaya kūgīaga na hinya rīrīa mūndū ūrīa wīgaīte aarīkia gūkua; kwīgaya gūtīrī hinya rīrīa rīothe ūrīa wīgaīte arī muoyo. ¹⁸ Úguo noguo o nakō kīrīkanīro kīa mbere gītingīagiīre na hinya hatarī thakame. ¹⁹ Hīndī ūrīa Musa aarīkirie kūhe andū othe maathani mothe marīa maandīkitwo watho-inī-rī, nīoire thakame ya njaū, o hamwe na maaī, na guoya mūtune, na mathīgī ma mūthobi akīminjaminjīria ibuku rīa gīkūnjo o na andū othe. ²⁰ Akīmeera atīrī, “Ino nīyo thakame ya kīrīkanīro, kīrīa Ngai amwathīte mwathīkagīre.” ²¹ Ningī o ūndū ūmwe, akīminjaminjīria Hema-ya-Gütūnganwo thakame o hamwe na indo iria ciithe ciahūthagīrwo gūtungatīra Ngai nacio. ²² Na ti-itherū, kūringana na watho hakuhī indo ciithe itheragio na thakame, na hatarī gūitwo gwa thakame-rī, gūtīrī kūrekerwo kwa mehia.

²³ Nī ūndū ūcio, nī kwagīrīire mīhaano ya indo iria irī igūrū ītheragio na magongona macio, no indo cia igūrū ciio nyene itheragio na magongona mega kūrī macio. ²⁴ Nīgūkorwo Kristū ndaatoonyire handū-harīa-haamūre haakītwo na moko ma andū hahaanaaine na handū harīa ha ma; nowe aatoonyire igūrū kuo kwene, kūrīa rīu

arūgamīte mbere ya Ngai nī ūndū witū. ²⁵ O na ndaa-toonyire igūrū nīguo erutage igongona kaingī kaingī ta ūrīa mūthīnjīri-Ngai mūnene aatoonyaga Handū-hariā-Hatheru-Mūno o mwaka arī na thakame ītarī yake mwene. ²⁶ Kūngīrī ūguo-rī, Kristū angītūūraga anyariiragwo kuma rīrīa thī yombirwo. No rīu, matukū-inī maya ma kūrigīrīria, nīaguūranīirio riita rīmwe rīa kūigana nīguo eherie wīhia na ūndū wa kwīruta atuīke igongona we mwene. ²⁷ Na o ta ūrīa gūtuītwo atī andū makuage o riita rīmwe, na thuutha wa ūguo magatuīrwo ciira-rī, ²⁸ ūguo no taguo Kristū aarutirwo igongona riita o rīmwe nīguo eherie mehia ma andū aingī; nake nīakaguūranīirio riita rīa keerī, no tigeetha akuue mehia, no nīgeetha arehere arīa mamwetagīrīra ūhonokio.

10

Igongona Rīmwe rīa Kūigana rīa Kristū

¹ Rīu-rī, watho no kīruru kīa maūndū mega marīa magooka, no ti mūhianīre wa maūndū marīa mo mene. Nī ūndū ūcio watho ndūngīhota gūtūma magongona marīa marutagwo o mwaka o mwaka mategūtigithīrio matūme andū arīa mookaga kūhooya Ngai magīrīre kūna. ² Tondū korwo nī kwahotekire-rī, githī magongona macio matingīagītigire kūrutagwo? Nīgūkorwo arīa maahooyaga nīmangīatheretio rīmwe rīa kūigana, na matingīacookire gwīcuukīra mehia mao. ³ No rīrī, magongona macio maarī ma kūririkanania mehia mwaka o mwaka, ⁴ tondū gūtingīhoteka thakame ya ndegwa na ya mbūri yeherie mehia.

⁵ Nī ūndū ūcio, hīndī ūrīa Kristū ookire gūkū thī, oigire atīrī:

“Wee ti magongona na maruta weriragīria,
no nī mwīrī wahaarīriirie;

- ⁶ ndwakenirio nĩ maruta ma njino,
o na kana maruta ma kũhoroheria mehia.
- ⁷ Híndi ïyo ngiuga atíři, ‘Níi ūyū haha,
o ta ūrĩa ūhoro wakwa wandíkítwo ibuku-iní rĩa
gíkúnjo, atíři:
njükíte gwíka wendi waku, Wee Ngai.’”
- ⁸ Mbere oigire atíři, “Magongona na maruta, na maruta
ma njino, o na maruta ma kũhorohero mehia, ti mo
weriragíria, o na kana ūgakenio nímo” (o na gütuïka
watho níwaathaníte marutagwo). ⁹ Ningí akiuga atíři, “Níi
ŷyū haha, njükíte gwíka wendi waku.” Eeheragia ūhoro
wa mbere níguo ahaande ūcio wa keerí. ¹⁰ Na ní ūndú wa
kwenda kũu-rí, nítütuítwo atheru ní ūndú wa igongona
rĩa mwírĩ wa Jesú Kristú rírĩa aarutire ihinda rímwe rĩa
kúigana.
- ¹¹ Mûthenya o mûthenya mûthínjíri-Ngai o wothe
arûgamaga na akaruta mawíra make makoníi kírira kíia
Ngai, agakírruta magongona o ro macio kaingí kaingí, no
ní magongona matangíhota kweheria mehia. ¹² No ríři,
mûthínjíri Ngai ūyū aaríkia kûruta igongona rímwe rĩa
kúigana rĩa kweheria mehia, níaikarire thí guoko-iní kwa
úrio kwa Ngai. ¹³ Kuuma híndi ïyo níatúúraga etereire o
nginya rírĩa thû ciake igaatuuo gaturwa ka makinya make,
¹⁴ ní tondú na ūndú wa igongona ríu rímwe, níatúmíte aríia
maratuuo atheru magíříre kúna nginya tene.
- ¹⁵ O nake Roho Mûtheru níatumbrúragíra ūhoro ūyū. O
mbere akoiga atíři:
- ¹⁶ “Gíkí níkío kíríkaníro kírĩa ngaaríkaníra nao
thuutha wa matukú macio, ūguo níguo Mwathani
ekuuga.
- Níngekíra mawatho makwa ngoro-iní ciao,
na ndímaandíke meciiria-iní mao.”
- ¹⁷ Ningí agacooka akoiga atíři:

“Ndigacooka kūririkana mehia mao
na ciiko ciao cia ūremi o rī o rī.”

¹⁸ Na rīrī, mehia marīkia kūrekanīrwo-rī, gūtingīcooka
kūrutwo igongona rīngī rīa kweheria mehia.

Rītana rīa Gūkirīria

¹⁹ Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a Ithe witū, kuona atī tūrī
na mwīhoko wa gūtoonya Handū-harīa-Hatheru-Mūno,
na ūndū wa thakame ya Jesū, ²⁰ tondū nīatūhingūrīire
njira njerū na īrī muoyo ya kūhītükīra gitambaya-inī,
nakīo nīkīo mwīrī wake, ²¹ na kuona atī nī tūrī na
mūthīnījīri-Ngai mūnene mūno ūrīa ūrūgamīrīire nyūmba
ya Ngai-rī, ²² nītukuhīrīrie Ngai tūrī na ngoro itarī na
ūhinga, na tūiyūrītwo nī wītīkio kūna, nacio ngoro ci-
itū iminjaminjīrio nīguo tūtherio thamiri ciitū ciage
ūcuuke nayo mīrī iitū īthambītio na maaī matheru.
²³ Ningī nītūrūmiei ūhoro wa kīrīgīrīro kīrīa tuumbūraga
tūtegūthangania, nīgūkorwo ūrīa wīranīire kīranīro kī
nī mwīhokeku. ²⁴ Hamwe na ūguo, nītwīcūūranie ūrīa
tūngīarahūrana o mūndū na ūrīa ūngī ūhoro-inī wa
kwendana na gwīka ciiko njega. ²⁵ Na ningī tūtigatige
kūnganaga hamwe, ta ūrīa andū amwe mamenyerete
gwīkaga, no nītūmanagīrīriei mūndū na ūrīa ūngī, na
makīria mūno tondū wa ūrīa mūkuona atī Mūthenya ūcio
nīrakuhīrīria.

²⁶ Tondū tūngīthī na mbere na kwīhia na ūtūrīka
thuutha wa kūmenya ūhoro-ūrīa-wa-ma-rī, gūtirī na
igongona rīngī rīa kweheria mehia rītigaire, ²⁷ tiga o
gweterera tūrī na guoya ciira o na mwaki ūrīrīmbūkaga
ūrīa ūkaaniina thū cia Ngai. ²⁸ Mūndū ūrīa wothe ware-
ganaga na watho wa Musa ooragagwo atekūiguīrwo tha
na ūndū wa ūira wa andū eerī kana atatū. ²⁹ Mūgwīciiria
mūndū aagīrīrwo nīkūherithio mūno makīria atīa, ūrīa
ūrangīrīrie Mūrū wa Ngai thī, na agatua atī thakame

ya kīrīkanīro ūrīa aatheretio nayo ti theru, na aga-cooka akaruma Roho ūrīa ūheanaga wega wa Ngai? ³⁰ Nīgūkorwo nītūū ūrīa woigire atīrī, “Kūrīhanīria nī gwakwa, na nī niī ngaarihanīria,” na ningī akiuga atīrī, “Mwathani nīwe ūgaatuūra andū ake ciira.” ³¹ Nī ūndū wa kūguoyohia mūno mūndū gūkumbatwo nī Ngai ūrī muoyo.

³² Ririkanai matukū ma tene thuutha wanyu kwarīwo nī ūtheri, ūrīa mweyūmīrīrie mbaara nene ūrīa mwan-yariiragwo. ³³ Mahinda mamwe mwathīnagio mbere ya kīrīndī mūkīrumagwo; na mahinda mangī nīmwanyi-itaganīra na arīa meekagwo ūguo. ³⁴ Ningī nīmwāiguagīra arīa mohetwo njeera tha, na mügetikagīra gūtunywo indo cianyu mūkenete, tondū nīmwamenyete atī inyuī mwarī na ūtonga ūngī mwega makīria na wa gūtūūra.

³⁵ Nī ūndū ūcio, mūtigate ūūmīrīru ūcio wanyu; nīgūko-rwo nīukamūrehere uumithio mūnene. ³⁶ Mwagīrīrwo nīgūkirīrīria, nīguo mwarīkia gwīka ūrīa Ngai endaga, mūkaamūkīra kīrīa eeranīire. ³⁷ Nīgūkorwo kahinda kanini gaathira-rī,

“Ūrīa ūroka nīegūka, na ndegūtīra.

³⁸ No mūndū wakwa ūrīa mūthingu agaatūūra muoyo nī ūndū wa gwītīkia.

Na angīgacooka na thuutha,
ngoro yakwa ndīgakenio nīwe.”

³⁹ No ithuī tūtirī a thiritū ya arīa macookaga na thuutha makora, no tūrī a thiritū ya arīa metīkagia, makahonokio.

¹ Rīu-rī, gwītīkia nīkūgīa na ma ya maündū marīa twīrīgīriire, na kūmenya na ma atī maündū marīa tūtonaga marī ho. ² Ündū ūcio nīguo watūmire andū arīa maarī kuo tene magaathīrīrio.

³ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, nītūmenyaga atī thī yothe yombirwo na kiugo kīa Ngai, na nī ūndū ūcio indo iria cionagwo itiathondekirwo kuuma kūrī indo iria cionekanaga.

⁴ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Habili nīarutiire Ngai igongona rīega gūkīra rīa Kaini. Na nī ūndū wa gwītīkia nīagathīrīrio ta mūndū mūthingu rīrīa Ngai aaheanire ūira mwega nī gwītīkīra maruta make. Na nī ūndū wa gwītīkia o na rīu no aaragia o na gūtuīka nīakuire.

⁵ Na ūndū wa gwītīkia-rī, Enoku nīeheririo mūtūrīre-inī ūyū, nīguo ndagacame gūkuū; na ndacookire kuonwo tondū Ngai nīamweheririe. Nīgūkorwo ataneherio, nīagathīrīrio atī aarī mūndū wakenagia Ngai. ⁶ Na rīrī, gūtarī na wītīkio gūtingīhoteka gūkenia Ngai, tondū mūndū ūrīa wothe ūukaga harī we no nginya etīkie atī nī kūrī Ngai, na atī nīwe ūheaga arīa othe mamūcaragia na kīyo iheo ciao.

⁷ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, hīndī ūrīa Nuhu aamenyithirio ūhorō wa maündū marīa matoonekete-rī, nīaakire thabina arī na wītigiri wa ngoro nīguo ahonokie andū a nyūmba yake. Nī ūndū wa gwītīkia gwake nīatuīrīre thī ciira, na agītuīka mūgai wa ūthingu ūrīa uumanaga na gwītīkia.

⁸ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Iburahīmu rīrīa eetirwo athīi būrūri ūrīa aaheagwo ūtuīke igai rīake, nīathīkire na agīthīi, o na akorwo ndaamenyaga kūrīa aathīiaga.

⁹ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, agītuīka mūtūrīi būrūri-inī wa kīranīro ahaana ta mūgeni būrūri-inī wene; aatūrīraga hema-inī, o ūndū ūmwe na Isaaka na Jakubu, arīa maarī agai a kīranīro kīu hamwe nake. ¹⁰ Nīgūkorwo

nīataanyaga kuona itūūra rīrī na mīthingi mīrūmu, rīrīa mūthondeki na mwaki warīo nī Ngai.

¹¹ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Iburahīmu, o na gūtuīka nīatindīkīte matukū, nake Sara aarī thaata, nīahotithirio gūtuīka ithe wa mwana tondū nīatuīte atī Ūrīa weranīire kīranīro kīu aarī mwīhokeku. ¹² Na nī ūndū ūcio kuuma harī mūndū ūyū ūmwe, o na aarī ta mūndū mūkuū-rī, gūgīciarwo njiaro nyingī o ta njata cia igūrū, o na ta mūthanga ūrīa ūtangītarīka ūrī hūgūrūrū-inī cia iria.

¹³ Andū aya othe maatūūrire marūmītie wītīkio nginya rīrīa maakuire. Matiigana kūhingīrio maūndū marīa meerīirwo; no nīmamonaga marī o kūraya na makamakenera. Nao nīmoimbūraga atī o nī ageni na agendi gūkū thī. ¹⁴ Andū arīa moigaga maūndū ta macio monanagia atī nī gwetha methaga būrūri ūrīa ūrī wao kīumbē. ¹⁵ Korwo nīmeeciiragia ūhoro wa būrūri ūrīa moimīte-rī, nī mangīagīte na mweke wa gūcooka kuo. ¹⁶ Handū ha ūguo, o meeriragīria būrūri mwega kūrī ūcio, naguo nī būrūri wa igūrū. Nī ūndū ūcio Ngai ndaconokaga gwītwo Ngai wao, nīgūkorwo nīahaarīirie itūūra inene nī ūndū wao.

¹⁷ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Iburahīmu, rīrīa aageririo nī Ngai, nīarutire Isaaka atūke igongona. Ūcio werīirwo ciīranīro nīehaarīirie kūruta mūrū wake wa mūmwe igongona, ¹⁸ o na gūtuīka Ngai nīamwīrīte atīrī, “Rūciaro rūrīa rūgeetanio nawe rūkoima harī Isaaka.” ¹⁹ Iburahīmu nīatuīte na ngoro atī Ngai no ariūkie mūndū mūkuū, na nī ūndū ūcio no kwīrwo na ngerekano atī nīacookeirio Isaaka ta oimīte kūrī arīa akuū.

²⁰ Na ūndū wa gwītīkia-rī, Isaaka nīarathimire Jakubu na Esaū akīratha ūhoro wa matukū mao ma thuutha.

²¹ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Jakubu, rīrīa aarī hakuhī gūkua, nīarathimire ariū a Jusufu, o mūndū riita rīake, na akīhooya Ngai enyiitīrīire mūthīgi wake.

²² Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Jusufu, nake, ihinda rīake rīa mūthia rīakuhīrīria, nīaririe ūhoro wa gūthaama kwa andū a Israeli kuuma bürūri wa Misiri, na agīathana ūhoro ūkonī mahīndī make.

²³ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, acari a Musa nīmamūhithire ihinda rīa mīeri ītatū kuuma aaciarwo tondū nīmoonire aarī mwana mwega, na matietigīrīre watho wa mūthamaki.

²⁴ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Musa rīrīa aatuīkire mūndū mūgima nīaregire gwītwo mūrū wa mwarī wa Firaūni.

²⁵ Nīathuuriire kūnyariiranīrio hamwe na andū a Ngai, handū ha gwīkenia na mīago ya wīhia ya ihinda inini.

²⁶ We nīature atī kūmenwo nī ūndū wa Kristū nī uumithio mūnene gūkīra ūtonga wa Misiri, nī tondū nīacūthagīrīria gūkaaheo kīheo. ²⁷ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, nīoimire Misiri ategwītīgīra marakara ma mūthamaki; nīakirīrīrie tondū nīoonire Ūrīa ūtonekaga. ²⁸ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, nīarūmirie gīathī kīa Bathaka na ūhoro wa kūminjam-injanīrio gwa thakame, nīguo mwanangi wa marigitathī ndakae kūhutia marigitathī ma andū a Israeli.

²⁹ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, andū nīmatuīkanīirie Iria Itune taarī thī nyūmū maagereire; no rīrīa andū a Misiri maageririe gwīka ūguo, makīrindanio nī maaī.

³⁰ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, thingo cia Jeriko nīciagūire andū maarīkia gūcithiūrūrūka matukū mūgwanja.

³¹ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, mūmaraya ūrīa wetagwo Rababu, tondū wa kūnyiita athigaani ūgeni, ndoraganīrio na andū arīa maarī aremi.

³² Ingiuga atīa ūngī? Ndirī na ihinda rīa kūheana ūhoro wa Gideoni, na wa Baraka, na wa Samusoni, na wa Jefitha, na wa Daudi, na wa Samūeli, o na wa anabii, ³³ acio othe nī ūndū wa gwītīkia-rī, nīmatooririe mothamaki, na magīka maūndū ma kīhooto, na makīngwatīra kīrīa kīer-anīirwo; nao makīhinga mīrūūthi tūnua, ³⁴ na makīhoria

mwaki warīrīmbükaga, na makīhonokio matikaniinwo na rūhiū rwa njora; ūhinyaru wao wagarūrirwo ūgītuika hinya; ningī maarūire na ūcamba mbaara-inī na magītooria mbütū cia ita cia ndürīrī ingī. ³⁵ Nao andū-a-nja makīriūkīrio andū ao arīa maakuīte, magīcooka muoyo. Andū angī nao nīmaredire kūrekererio, makīnyariiirwo nīgeetha makaariūkīo magīe na muoyo mwega makīria. ³⁶ Andū angī nīmanyūrūririo na makīhūrīrīna iboko, o na angī makīohwo na mīnyororo na magīkīo njeera. ³⁷ Nīmahūrīrīna mahiga; o na magīatūranio na thoo maita meerī; ningī makīragwo na hiū cia njora. Maathi-iaga mehumbīte njūa cia ng'ondu na cia mbūri, na marīngīa, na makanyariiirwo, o na magekagwo ūūru; ³⁸ thī ndīamaagīrīire. Moorūrīraga werū-inī na irīma-inī, o na ngurunga-inī na miungu-inī ya thī.

³⁹ Andū aya othe nīmagathīrīrīna nī ūndū wa wītīkīo wao, no gūtīrī o na ūmwe wao wahingīrīrīna kīranīrīrīna kīrīa kīeranīrīrīna. ⁴⁰ Ngai nīatūhaarīrīrie ūndū mwega makīria nīgeetha andū acio matigatuuo aagīrīru ithuī tūtarī hamwe nao.

12

Ngai Nīarūithagia Ciana Ciake

¹ Nī ūndū ūcio, kuona atī nītūrigiicīrīrīna nī aira aingī ūguo mahaana ta itu inene-rī, nītwīyaūrei kīrīa gīothe gītūritūhīire, o na wīhīa ūrīa ūtūrigiicīcīga mūno, na tūgīteng'ere ihenya rīrīa tūgīrīrīna mbere iitū tūkirīrīrīna. ² Nītūcūthīrīrīna Jesū, ūrīa mwambīrīrīna mūkīnyanīrīna wa gwītīkīa gwītū, ūrīa nī ūndū wa gīkeno kīrīa aigīrīrīna mbere yake-rī, nīoomīrīrīna kwambwo mūtharaba-inī, atekūrīrīna gūconorwo, na rīrīa aikarīte thī guoko-inī kwa ūrīo gwa gītī kīa ūnene kīa Ngai. ³ Rīrī-rī, cūranīrī ūhoro

wa ūcio wakirīrīrie ngarari nyingī ūguo kuuma kūrī andū ehia, nīgeetha mūtikananoge kana mūrwo nī hinya.

⁴ Inyuī mūkīgiana na mehia-rī, mūtirī mūrarūa o nginya mūgaita thakame. ⁵ Na nīmūriganīrwo nī kiugo gīa kūmūmīrīria kīrīa kīmwaragīria ta ciana ciake, atīrī: “Mūrū wakwa, ndūkahūthie irūithia rīa Mwathani, o na ndūkoorwo nī hinya hīndī rīa egūgūkūuma, ⁶ nīgūkorwo Mwathani nīarūithagia arīa endete, na akaherithia ūrīa wothe etīkīrīte atūke mwana wake.”

⁷ Inyuī kiragīrīrai mathīna marī taarī irūithia; nīgūkorwo Ngai aramwīka ūguo ta mūrī ciana ciake. Nī ūndūrī, nī mwana ūrikū ūtarūithagio nī ithe? ⁸ Mūngīkīaga kūrūithio (na gūtirī mūndū ūtarūithagio), inyuī mūkīrī ciana cia mūtumia wa njīra, no ti ciana ciake. ⁹ Ningīrī, ithuothe twanakorwo na maithe maitū marī maatūciarie na mūciarie wa mwīrī, arīa maatūrūithagia na ithuī tūkamatīa nī ūndū wa ūguo. Tūkīagīrīire kwīnyi-ihīria atīa Ithe wa maroho maitū nīguo tūtūure muoyo! ¹⁰ Maithe maitū nīmatūrūithirie gwa kahinda kanini o ta ūrīa moonaga kwagīrīire; no Ngai atūrūithagia tūteithīke, nīguo tūgwatanīre nake ūtheru wake. ¹¹ Gūtirī irūithia rīonekaga rī rīega ihinda-inī ta rīu, tiga rīrī rīa o ruo. No thuutha-inī-rī, nīrīciaraga magetha ma ūthingu na thayū harī andū arīa merutaga nario.

¹² Nī ūndū ūcio-rī, tambūrkīkai moko manyu marī macunjirīte, na maru manyu marī maregeru nīguo magīe hinya. ¹³ “Rūngariai njīra cia magūrū manyu,” nīgeetha ūrīa ūthuaga ndakae kuonja, no nī kaba ahonio.

Gūkaanio kūrega Ngai

¹⁴ Mwīrutanīriei mūno gūikarania na andū othe na thayū, na gūtuīka atheru; tondū hatarī ūtheru-rī, gūtirī mūndū ūkoona Mwathani. ¹⁵ Menyererai gūtikagīe

mündū o na ūmwe wanyu ūkwaga gūkinyīrwo nī Wega wa Ngai, na mūtigetikīrie ūndū mūūru ūhaana ta mūri wa mūtī mūrūrū ūkūre thiinī wanyu, ūcooke kūrehe thiinā na ūthaahie andū aingī. ¹⁶ Tigīrīrai nīmuona atī gūtirī o na ūmwe wanyu mūhūuri maraya, kana mündū ūtetigīrīte Ngai ta Esaū, ūrīa wendirie igai rīa ūrigithathi wake nī ūndū wa irio cia irīa ūmwe. ¹⁷ Thuutha-inī, ta ūrīa mūūi, hīndī ūrīa eendire kūgaya kīrathimo gīake, nīaregirwo. Ndaahotire kuona kamweke ga kwīrira, o na gwatuūka nīacaririe kīrathimo kīu na maithori.

¹⁸ Mūtiūkīte kīrīma-inī kīrīa kīngīhutio, na kīrīa kīraakana mwaki; o kīu kīrī na nduma, na gīgathimba, o na kīrī na kīhuhūkanio; ¹⁹ ningī kūrīa kūrī mūgambo wa coro, o na kana mūgambo waragia na ciugo iria arīa maaciguire maathaithanire matikaheo ūhoro ūngī o na ūmwe, ²⁰ tondū matingīomīriirie ūrīa gwathanītwo, atīrī; “O na nyamū ūngīhutia kīrīma kīu, no nginya ūhūrwo na mahiga ikue.” ²¹ Handū hau haarī na ūndū wa kūguoyohia mūno, ūū atī Musa nīoigire atīrī, “Nīndīrainaina mūno nī guoya.”

²² No inyuī mūūkīte Kīrīma-inī gīa Zayuni, itūūra inene rīa Ngai ūrīa mūtūura muoyo, na nīrīo Jerusalemu ya Igūrū. Nīmūūkīte kīūngano-inī gīkeno kīrī araika ngiri na ngiri, ²³ kūrī kanitha wa marigitathi, arīa mariitwa mao maandikītwo kūūrīa Igūrū. Mūūkīte kūrī Ngai, ūrīa mūtuūri andū othe ciira, na kūrī maroho ma andū arīa athingu matuūkīte akinyanīru kūna, ²⁴ na kūrī Jesū ūrīa mūiguithania wa kīrīkanīro kīrīa kīerū, o na kūrī thakame ūrīa yakūminjaminjanīrio ūrīa yaragia kiugo kīega gūkīra thakame ya Habili.

²⁵ Menyererai mūtikarege ūrīa ūkwaria. Angīkorwo matiigana gwīthara hīndī ūrīa maaregire ūrīa wamakaana-gia arī gūkū thī-rī, githī ithuī tūtingīkīaga o makīria

gwīthara, tūngīkīhutatīra ūrīa ūtūkaanagia arī igūrū?

²⁶ Hīndī īyo-rī, mūgambo wake nīwainainirie thī, no rīu nīeranīire akoiga atīrī, “Ihindā rīngī to thī iiki ngainaininia, no nīngainainia igūrū o narīo.” ²⁷ Ciugo ici, “ihinda rīngī,” ironania kweherio gwa kīrīa kīngīenyenyeka, nacio nī indo iria ciūmbītwo, nīgeetha kīrīa gītangīenyenyeka gītūure.

²⁸ Nī ūndū ūcio tondū tūramūkīra ūthamaki ūtangīenyenyeka-rī, nītūcookiei ngaatho na tūhooyage Ngai na njīra īrīa yagīriire, tūkīmūtīaga na tūkīmwītīgagīra, ²⁹ nīgūkorwo “Ngai witū nī mwaki ūniinanaga.”

13

Gūthaithana gwa Kūrīkīrīria

¹ Ikaragai mwendaine ta ariū na aarī a Ithe witū.

² Mūtikanariganīrwo nīgūtuga ageni, nī ūndū andū amwe tondū wa gwīka ūguo maananyiita araka ūgeni matekūmenya. ³ Ririkanagai andū arīa mohetwo o ta muohetwo hamwe nao, o na mūririkanage arīa marathiīnio taarī inyuī ene mūranyamario.

⁴ Ūhoro wa kūhikania nīwagīrīirwo nīgūtīo nī andū othe, naguo ūrīrī wa arīa mahikanītie ndūgathaahio; nīgūkorwo Ngai nīagaciirithia arīa othe matharagia, na ahūūri-maraya othe. ⁵ Ikaragai mūtegūkorokera mbeeca, na mūiganagwo nī kīrīa mūrī nakīo, tondū Ngai oigīte atīrī,

“Ndirī hīndī ngaagūtīganīria;
na ndigagūtīrika o narī.”

⁶ Nī ūndū ūcio no tuuge tūūmīrīirie atīrī,
“Mwathani nīwe mūndeithia; ndingītīgīra.
Mūndū-rī, nī atīa angīhota kūnjīka?”

⁷ Ririkanagai atongoria anyu arĩa maamũheire ūhoro wa Ngai. Cūranagiai ūhoro wa maciaro ma mĩkarire yao, na mwigerekanagie nao ūhoro-inĩ wa gwitikia kwao. ⁸ Jesū Kristū atū̄raga atekūgarürūka, ira, na ūmūthĩ, o na nginya tene.

⁹ Mütikaheenagirĩrio nĩ mithemba yothe ya morutani mageni. Nĩ wega ngoro ciitū ciikiragwo hinya nĩ Wega wa Ngai, na ti na ūndū wa kūrĩa irio cia magongona iria itagunaga arĩa macirĩaga. ¹⁰ Ithuĩ nĩ tūrĩ na kīgongona kīrĩa andū arĩa matungataga kūu hema-inĩ īyo matarĩ na rūtha rwa kūrĩaga magongona marĩa marutagirwo ho.

¹¹ Mūthinjiri-Ngai ūrĩa mūnene akuuaga thakame ya nyamū akamītwara Handū-harĩa-Hatheru-Mūno ituĩke ya kūhoroheria mehia, no mīrī ya nyamū icio īcinagirwo nja ya itūura. ¹² Úguo no taguo Jesū aanyariirīrwo nja ya kīhingo gĩa itūura inene, nīgeetha andū matheragio nĩ thakame yake. ¹³ Nĩ ūndū ūcio-rĩ, nītumagarei tūthiĩ kūrī we kūu nja ya itūura, tūkuuanīre nake gīconoko kīrĩa we aakuuire. ¹⁴ Nīgūkorwo gūkū tūtirĩ na itūura inene rītagaathira, no tūcaragia itūura inene rīrīa rīgooka thuutha-inĩ.

¹⁵ Nĩ ūndū ūcio-rĩ, nītūthiĩ na mbere kūrutira Ngai igongona rīa kūmūgooca nĩ ūndū wa Jesū tūtegūtigithiřia, na nīrīo itunda rīa tūnua tūrīa tuumbūraga rītwa riake. ¹⁶ Na mūtikanariganīrwo nĩ gwīkaga wega, o na kūgayanaga kīrīa mūndū arī nakio na andū arĩa angī, nīgūkorwo magongona ta macio nīmo makenagia Ngai.

¹⁷ Athīkagīrai atongoria anyu, na mwīnyiihagīrie wathani wao. Maikaraga meiguīte nĩ ūndū wa mīoyo yanyu taarī o makoorio ūhoro wanyu. Maathīkagīrei nīgeetha wīra wao ūgatuīka gīkēno, no ti mūrigo, nīgūkorwo ūndū ūcio ndūngītuīka wa kūmūguna.

¹⁸ Tūhooyagīrei. Tūrī na ma atī thamiri ciitū itirī na ūcuuke, na nītūkwendā gūtūūra na mīkarīre mīega māündū-inī mothe. ¹⁹ Nīngūmūthaithā mūno mūhooyage nīgeethā hotithio gūcōoka kūrī inyuī o narua.

²⁰ Nake Ngai mwene thayū, ūria wariūkirie Mwathani witū Jesū, ūria Mūrīihi ūria mūnene wa ng'ondū, akīmūrūta kūrī arīa akuū na ūndū wa thakame ya kīrīkanīro kīrīa gīa tene na tene-rī, ²¹ aromūhe kīndū o gīothe kīega gīa kūmūhotithia gwīka ūria endaga, na aroeka thīinī witū māündū marīa mamūkenagia thīinī wa Jesū Kristū, nake arogoocagwo tene na tene. Ameni.

²² Ndamūthaithā ariū na aarī a Ithe witū, mūkirīrīrie ciugo ciakwa cia kūmūtaara nīgūkorwo ndamwandikīra o marūa makuhī.

²³ Nīngwenda mūmenye atī mūrū wa Ithe witū Timotheo nīarekereirio. Nake angīuka narua, nītūrīuka nake kūmuona.

²⁴ Geithiai atongoria anyu othe na andū othe, a Ngai. Andū a kuuma Italia nīmamūgeithia.

²⁵ Wega wa Ngai ūrogīa na inyuī inyuothē.

Biblica® Kiugo Gītheru Kĩa Ngai Kīhingūre

Gikuyu: Biblica® Kiugo Gītheru Kĩa Ngai Kīhingūre (Bible) of Kenya
copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

All content on open.bible is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 License (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>).

You are free to:

Share – copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt – remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially

Under the following conditions:

Attribution – You must attribute the work as follows: “Original work available for free at www.biblica.com and open.bible” Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike – If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Use of trademarks: Biblica® is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. and may not be included on any derivative works. Unaltered content from open.bible must include the Biblica® trademark when distributed to others. If you alter the content in any way, you must remove the Biblica® trademark before distributing your work.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-11-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Jan 2022 from source files dated 29 Jan 2022

fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63